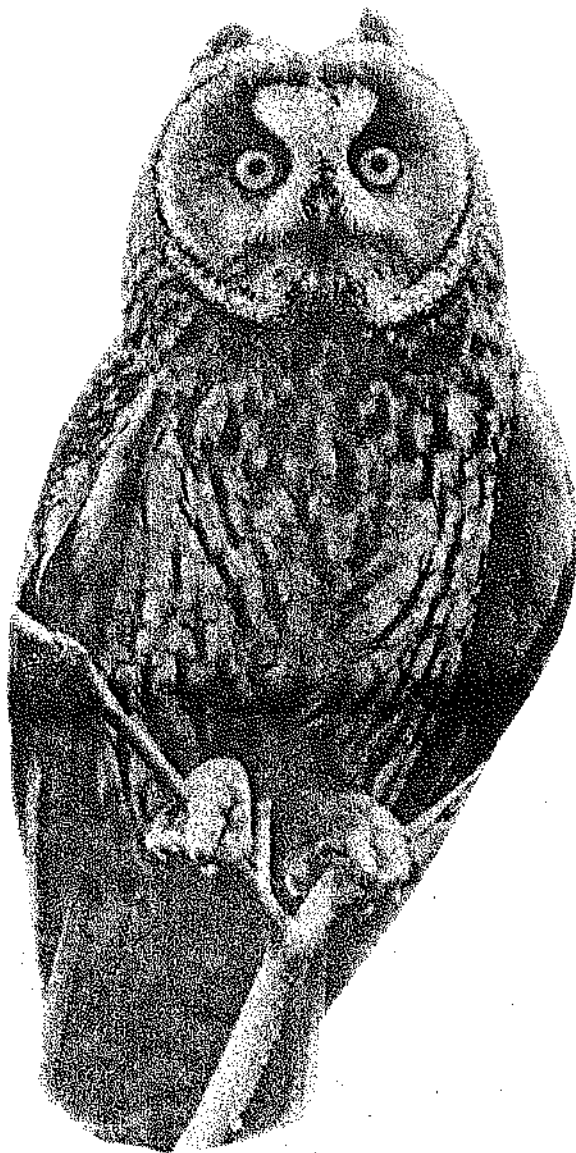

07

AVIFAUNA

VAN

NAAR DEN

uitgave:VOGELWERKGROEP 'T GOOI e.o.

De Avifauna van Naarden
werd samengesteld door

D.A. Jonkers

met behulp van inventarisatie-
gegevens en veldwaarnemingen
van:

Hr.J.L.M. Bos

Hr.G. Buhr

Hr.B. van Ingen

Hr.G. Ording

Hr.E. Osieck

Lay-out/omslag-ontwerp

L.F. RYNJA

008

DE AVIFAUNA VAN NAARDEN

Vanaf 1968 werden gedurende het broedseizoen geregeld tellingen uitgevoerd, zowel 's ochtends als 's avonds. Met de aldus verkregen gegevens werd de broedvogellijst opgemaakt.

Door middel van dagboekonderzoek werd van de meeste vogels tegelijkertijd het voorkomen in de andere seizoenen vastgesteld.

Hierdoor is niet alleen de avifaunistische status van Naarden voor broedvogels, maar ook die voor trekvogels vastgelegd.

De Avifauna moet worden gezien als een waardebeoordeling voor vogels van de gemeente Naarden.

Vanouds staat Naarden bekend om zijn historische vesting met daar omheen de wallen en grachten, die voor velen een trekpleister vormen.

Niet alleen bij de mens is Naarden zeer in trek; de vogels schijnen genoeg mogelijkheden te kunnen vinden om tot broeden te komen, wat tot uitdrukking wordt gebracht door de grote verscheidenheid aan soorten.

Met een aantal van 7146 - 7734 broedparen, verdeeld over 68 soorten, slaat de stad, wat vogelrijkdom betreft, geen gek figuur in de rij van Gooise gemeenten. Zonder de Huismus en de Spreeuw blijven toch altijd nog 3096 - 3634 paren broedvogels over.

De dichtheid van het aantal broedparen is - uitgaande van de reeds gegeven cijfers 6,4 - 7,5 broedparen per ha; worden zowel de Huismus als de Spreeuw in de berekeningen ingevoerd, dan springen de cijfers omhoog naar 15,8 - 17,2 paar per ha. (Hilversum 1970: 23,2 paar per ha.).

Totaal werd een oppervlakte van 484 ha. onderzocht; de begrenzing werd gevormd door:

de gemeentegrens aan de zuidkant, doorlopend tot de oostkant, met een bijna recht lopende lijn naar Fort Ronduit, van waaruit weer een rechte lijn rond het industrieterrein en de bebouwing over de Rijksweg Naarden-Amsterdam naar de Meerweg liep. Het nummer van het telgebied was 002-006-484.

Toelichting op de broedvogellijst

De kern van de vesting met zijn zeer dichte bebouwing vormt een bolwerk voor de talrijke Gierzwaluwen, die zich hier voorlopig nog wel zullen handhaven, zulks in tegenstelling tot andere gemeenten, waarvan veelal de kern gesaneerd wordt.

De wallen zijn voor vele vogels een bijzonder gewaardeerd broedterrein, waar weinig of geen verstoring plaats vindt.

DE AVIFAUNA VAN NAARDEN

Vanaf 1968 werden gedurende het broedseizoen geregeld tellingen uitgevoerd, zowel 's ochtends als 's avonds. Met de aldus verkregen gegevens werd de broedvogellijst opgemaakt.

Door middel van dagboekonderzoek werd van de meeste vogels tegelijkertijd het voorkomen in de andere seizoenen vastgesteld.

Hierdoor is niet alleen de avifaunistische status van Naarden voor broedvogels, maar ook die voor trekvogels vastgelegd.

De Avifauna moet worden gezien als een waardebeoordeling voor vogels van de gemeente Naarden.

Vanouds staat Naarden bekend om zijn historische vesting met daar omheen de wallen en grachten, die voor velen een trekpleister vormen.

Niet alleen bij de mens is Naarden zeer in trek; de vogels schijnen genoeg mogelijkheden te kunnen vinden om tot broeden te komen, wat tot uitdrukking wordt gebracht door de grote verscheidenheid aan soorten.

Met een aantal van 7146 - 7734 broedparen, verdeeld over 68 soorten, slaat de stad, wat vogelrijkdom betreft, geen gek figuur in de rij van Gooise gemeenten. Zonder de Huismus en de Spreeuw blijven toch altijd nog 3096 - 3634 paren broedvogels over.

De dichtheid van het aantal broedparen is - uitgaande van de reeds gegeven cijfers 6,4 - 7,5 broedparen per ha; worden zowel de Huismus als de Spreeuw in de berekeningen ingevoerd, dan springen de cijfers omhoog naar 15,8 - 17 paar per ha. (Hilversum 1970: 23,2 paar per ha.).

Totaal werd een oppervlakte van 484 ha. onderzocht; de begrenzing werd gevormd door:

de gemeentegrens aan de zuidkant, doorlopend tot de oostkant, met een bijna recht lopende lijn naar Fort Ronduit, van waaruit weer een rechte lijn rond het industrieterrein en de bebouwing over de Rijksweg Naarden-Amsterdam naar de Meerweg liep.

Het nummer van het telgebied was 002-006-484.

Toelichting op de broedvogellijst

De kern van de vesting met zijn zeer dichte bebouwing vormt een bolwerk voor de talrijke Gierzwaluwen, die zich hier voorlopig nog wel zullen handhaven, zulks in tegenstelling tot andere gemeenten, waarvan veelal de kern gesaneerd wordt.

De wallen zijn voor vele vogels een bijzonder gewaardeerd broedterrein, waar weinig of geen verstoring plaats vindt.

Door de ruigten en plantenvegetaties op en rond de wallen - voor zover dit in verband met het beheer mogelijk is - zoveel mogelijk te handhaven, kan de gemeente haar steentje bijdragen tot een rijke vogelstand, waarvan iedere bezoeker van de vesting kosteloos kan genieten.

Onder de bruggen van de vesting werden nogal eens nesten van Boerenzwaluwen gevonden. Rond de grachten en de sloten en slootjes broeden talrijke Meerkoeten en Waterhoentjes; de Kleine karekieten en Rietzangers zijn op die plaatsen in het riet te vinden.

Een belangrijk element vormen de kwekerijen, waar soorten als Winterkoning en Heggemus veelvuldig worden aangetroffen.

De meest voorkomende broedvogel is- eenieder kan dit op zijn vingers natellen- de Huismus; ongeveer 3500 paar hebben hun domicilie in deze gemeente. De Spreeuw, anders toch voor geen kleintje vervaard, komt op de tweede plaats met een aantal van 550 - 600 paar. Als goede derde komt onze cultuurvolger de Merel met 400 - 450 paar.

Dichtheden

Voor sommige soorten kunnen de dichtheden van het aantal broedparen zeer hoog zijn; dit houdt regelrecht verband met de aantrekkelijkheid van het terrein voor de vogel. Om een voorbeeld te noemen heeft de Merel (door sommigen Zwarte lijster genoemd) zo'n hoge dichtheid: per 100 ha. broeden hier gemiddeld 85 paren.

Tinbergen stelde in 1942 vast, dat er in een boomrijk dorp ongeveer 60 paar per 100 ha. voorkwamen.

De Koolmees, die als holenbroeder overal wel een gaatje kan vinden en in Naarden langs de openbare weg zelfs nestkasten tegenkomt, broedt hier met ongeveer 43 paar per 100 ha.

Trekvogels

Door de invloed, die de nieuwe IJsselmeerpolders op de trekrichting hebben, ligt het aantal trekvogels, dat over de gemeente heenkomt, beduidend hoger dan vroeger.

Vanaf september kunnen regelmatig overtrekkende ganzen worden waargenomen, die op weg zijn van of naar hun voedselgebieden in het Deltagebied.

Eend-achtigen, die van en naar de plassen trekken, komen regelmatig over; 's winters zijn er soms tientallen in grachten van de vesting te vinden.

Fuut	3-5	Algemene wintergast
Geoorde fuut		Incidentele wintergast
Dodaars		Algemene wintergast
Aalscholver		Algemeen; in vestinggrachten fouragerend(kolonie Naardermeer)
Blauwe reiger		Gehele jaar waarnemingen(kolonie NM)
Purperreiger		Gehele zomer waarnemingen(kolonie NM)
Wouwaapje		Incidentele gast in vestinggrachten en Karnemelksloot
Roerdomp		Regelmatige wintergast
Ooievaar		Zeldzame zomergast(vroeger broedvogel)
Lepelaar		Wordt veel overvliegend waar- genomen(kolonie Naardermeer)
Zwarte ibis		1 x fouragerend omgeving vesting- grachten, nov. 1968(G.O. en E.O.)
Koereiger		1x waargenomen, 19-21 juni 1964 (G.O. en B.v.I.)
Flamingo		Af en toe waarnemingen van fouragerende vogels; ontsnapte exx.
Wilde eend	+150	Algemeen
Wintertaling		Algemene doortrekker
Zomertaling		Algemene doortrekker
Krakeend		Zeldzame wintergast
Smient		Vrij zeldzame wintergast
Pijlstaart		Vrij zeldzame wintergast
Slobeend		Schaarse zomer- en wintergast
Krooneend		Zeldzame gast; 1 x in 1966 en 1 x in 1967 in vijver a/d Jul.v.Stolberglaan
Toppereend		Schaarse wintergast in vesting- grachten.
Kuifeend		Algemene gast gedurende het hele jaar; overzomeraar
Tafeleend		Algemene gast gedurende het hele jaar; overzomeraar
Brilduiker		Schaarse wintergast
Grote zaagbek		Zeer zeldzame wintergast
Middelste zaagbek		Zeer zeldzame wintergast
Nonnetje		Schaarse wintergast
Bergeend		Vermoedelijk broedvogel; algemene gast in zomer en winter
Grauwe gans		} Regelmatig in winterseizoen } overvliegende exemplaren; } duidelijke toename sinds de } drooglegging van de polders } Zuidelijk en Oostelijk Flevoland
Kolgans		
Rietgans		
Kleine rietgans		
Rotgans		
Brandgans		
Knobbelzwaan	6	Voornamelijk verwilderd
Wilde zwaan		Schaarse doortrekker
Kleine zwaan		Algemene doortrekker
Visarend		Schaarse doortrekker
Buizerd		Vrij algemene doortrekker; roestend op vestingwallen
Ruigpootbuizerd		Af en toe doortrekkend; roestend op vestingwallen
Sperwer		Vrij algemene doortrekker
Havik		Enkele waarnemingen van over- vliegende exemplaren

Zwarte wouw		Eén waarneming begin 1968
Rode wouw		Eén waarneming in 1969
Wespendief		Schaarse doortrekker
Bruine kiekendief		Regelmatige waarnemingen
Blauwe kiekendief		Schaarse wintergast sinds droog- legging Zuidelijk Flevoland
Smelleken		Schaarse wintergast
Boomvalk		Regelmatige zomergast
Torenvalk	2-4	Broedvogel Grote Kerk tot de restaurantie
Patrijs	3-5	Broedvogel op de kwekerijen
Fazant		Algemene broedvogel
Waterral	3-5	Zeer algemene wintergast
Porseleinhoen		Zeldzame zomergast
Waterhoen	150-200	Zeer algemene wintergast
Meerkoet	100-125	Zeer algemene wintergast
Scholekster	1-3	Algemene doortrekker
Kievit	15-20	Zeer algemene doortrekker
Goudplevier		Schaarse doortrekker
Watersnip	3-5	Algemene doortrekker
Bokje		Schaarse doortrekker
Houtsnip		Vrij schaarse doortrekker
Wulp		Algemene doortrekker
Regenwulp		Algemene doortrekker
Grutto	3-5	Algemene doortrekker
Rosse grutto		Schaarse doortrekker
Witgatje		Schaarse zomergast langs slootjes bij de vesting
Bosruiter		Schaarse zomergast langs slootjes bij de vesting
Oeverloper		Algemene doortrekker
Tureluur	1	Algemene doortrekker
Zwarte ruiter		Schaarse doortrekker
Groenpootruiter		Schaarse doortrekker
Kemphaan		Algemene doortrekker
Kluut		Schaarse zomergast
Grote mantelmeeuw		Regelmatige gast in de winter
Kleine mantelmeeuw		Regelmatige gast in de winter
Zilvermeeuw		Schaarse gast in de winter
Stormmeeuw		Algemeen gedurende het hele jaar
Zwarte stern		In 1964 vermoedelijke broedvogel op het tweede fort; regelmatige zomergast bij de vestinggrachten
Visdief		Algemene zomergast
Dwergstern		1 waarneming in 1964
Holenduif	5-8	
Houtduif	200-250	
Tortelduif	3-5	Vroeger algemener
Turkse tortel	190-210	
Koekoek	1	
Kerkuil		Vroeger broedvogel, vermoedelijk nooit meer dan één paar
Steenuil		Vroeger schaarse broedvogel; thans af en toe waarnemingen
Bosuil	4-6	
Ransuil	1	Vroeger schaarse broedvogel; schaarse doortrekker
Velduil		Schaarse doortrekker

Nachtzwaluw		Eén waarneming van doodgereden exemplaar in 1966
Gierzwaluw	250-300	
IJsvogel		Regelmatige zomergast bij de vestinggrachten
Hop		Eén waarneming van één doodgereden ex. door trein in 1964
Groene specht	1	Regelmatige gast
Grote bonte specht	9-12	Regelmatige gast
Kleine bonte specht		Schaarse doortrekker; 1 paar, 1965
Draaihals		Schaarse doortrekker
Kuifleeuwerik	2	Algemene wintergast
Boomleeuwerik		Schaarse doortrekker
Veldleeuwerik	5-7	Zeer algemene doortrekker
Boerenzwaluw	50-60	Broedt veel onder bruggen
Huiszwaluw	7-10	
Oeverzwaluw		Algemene doortrekker
Boompieper		Schaarse doortrekker
Graspieper	5-8	Zeer algemene doortrekker
Oeverpieper		Zeldzame wintergast
Witte kwikstaart	20-25	
Gele kwikstaart		Regelmatige doortrekker
Klapekster		Schaarse doortrekker
Pestvogel		Invasiegast
Winterkoning	200-225	Broedt veel op de kwekerijen
Heggemus	150-160	Broedt veel op de kwekerijen
Grote lijster	3-5	
Kransvogel		Algemene doortrekker en wintergast
Zanglijster	60-65	Alg. doortrekker en wintergast
Koperwiek		Alg. doortrekker en wintergast
Beflijster		Schaarse doortrekker in voor- en najaar
Merel	400-450	
Tapuit		Regelmatige doortrekker
Roodborsttapuit		Schaarse doortrekker
Paapje		Regelmatige doortrekker
Gekraagde roodstaart	15-18	
Zwarte roodstaart	3-4	
Nachtegaal		Tot voor enkele jaren schaarse broedvogel
Roodborst	100-125	
Sprinkhaanrietzanger		Zeer schaarse doortrekker, vermoedelijk broedvogel
Snor		Zeer schaarse doortrekker, vermoedelijk broedvogel
Grote karekiet		Enkele waarnemingen
Kleine karekiet	30-40	
Bosrietzanger	1-5	
Rietzanger	30-40	
Spotvogel	3-5	
Zwartkop	25-28	
Tuinfluit	13-16	
Grasmus	8-10	
Braamsluiper	3-5	
Fitis	140-150	
Tjiftjaf	40-50	
Goudhaantje	1-3	Algemene doortrekker

Grauwe vliegenvanger	25-28	
Bonte vliegenvanger		Schaarse doortrekker
Koolmees	200-225	
Pimpelmees	30-40	
Zwarte mees		Vrij algemene doortrekker
Kuifmees		Schaarse wintergast
Glanskop		Schaarse doortrekker
Matkop	7-9	
Staartmees	50-60	
Baardmannetje		Schaarse doortrekker sinds drooglegging Zuidelijk Flevoland
Boomklever	7-9	
Boomkruiper	13-15	
Grauwe gors		Incidentele waarneming; 1 x 1965
Geelgors		Vroeger broedvogel; thans schaarse wintergast
Rietgors	12-14	Algemene doortrekker
Appelvink		Invasievogel; geregelde waarn.
Groenling	60-70	Algemene doortrekker
Putter	1-3	Vrij algemene doortrekker
Sijs		Algemene wintergast
Kneu	+ 50	Kolonietjes van 4-5 nesten in de kwekerijen; verder: vrij algemene doortrekker
Frater		Zeldzame wintergast
Barmsijs		Zeldzame wintergast
Europese kanarie		Tot voor kort broedvogel (3 paar)
Goudvink		Schaarse doortrekker
Kruisbek		Schaarse doortrekker; invasievogel
Vink	60-70	Zeer algemene doortrekker en wintergast
Keep		Algemene doortrekker en wintergast
Huisemus	+ 3500	
Ringmus	30-40	
Spreeuw	550-600	
Wielewaal		Af en toe waarnemingen
Zwarte kraai	3-5	
Bonte kraai		Algemene doortrekker en wintergast
Roek		Algemeen gedurende het hele jaar (kolonie Naardermeer)
Kauw	150-170	
Ekster	20-25	
Notenkraker		Invasievogel in 1968; in 1969 slechts 1 waarneming
Vlaamse gaai	10-12	Vrij algemene doortrekker